

HUSİLER: GRUP KİMLİĞİ, TEŞKİLATLARI VE SOSYO-KÜLTÜREL TUTUMLARI

Emirhan TAMBAĞ & Belal Mansoor Ali ALFAKIH***

ÖZ

Yemen'deki Hüsiler Cemaat'i (Ensarullah), özellikle 2014 yılında Yemen'in kuzeyindeki güç dinamiklerini kontrol etmeleri ile günümüzde küresel siyasi ve dini arenada ünlenen gruplardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma, Yemen'de neler olup bittiğine ışık tuttuğu, Hüsilerin konumu ve Yemen toplumundaki rolü hakkındaki belirsiz tabloyu, özellikle de bu konudaki Türkçe tezlerin ve makalelerin azlığından dolayı açıklığa kavuşturmayı amaçlamaktadır. Araştırma büyük ölçüde internetteki kitap, makale ve medya içeriği gibi kaynaklara dayanmaktadır. Ayrıca araştırmada, grubun muhaliflerinin görüşlerine değinilmeden önce, mevcut iddiaların ve bilgilerin aktarımı grubun kendi kaynaklarından yapılmış; bunun yanında çalışmada bu grubun kimliğinin, oluşum sürecinin, liderlerinin, destekçilerinin, dini yönelimleri ve davranışlarının Yemen'deki Zeydi mezhebine bağlı olma iddiasına ne ölçüde karşılık geldiği de ele alınmıştır. Nihayetinde ise bu araştırmadan, bu grubun mahiyetini, Yemen toplumundaki konumunu, mevcut siyasetteki rolünü ve grubun iddialarının eylem ve davranışlarıyla ne ölçüde uyumlu olduğunu okuyucuya gösteren bir sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cemaat, Ensarullah, Hüsiler, Yemen/Savaşı, Zeydiyye.

الحوثيون: هوية الجماعة وتنظيمها ومكانتها الاجتماعية والثقافية

الخلاصة

تعتبر جماعة الحوثيين (أنصار الله) في اليمن من الجماعات التي ذاع صيتها على الساحة السياسية والدينية العالمية في الآونة الحالية، لا سيما ومع سيطرتهم على مقاليد الحكم في شمالي اليمن عام ٢٠١٤. وتكمن أهمية هذه الدراسة في كونها أتت لتسليط الضوء على ما يحصل في اليمن، وتوضيح الصورة المبهمة حول جماعة الحوثيين ومكانتها ودورها في المجتمع اليمني، لا سيما مع شح الرسائل والمقالات باللغة التركية في هذا المجال. وقد اعتمد البحث بدرجة كبيرة على المصادر الموجودة على شبكة الانترنت من كتب ومقالات ومحتوى اعلامي، كما تحرينا نقل الادعاءات والمعلومات حول الجماعة من مصادر الجماعة نفسها قبل التطرق لآراء خصوم الجماعة. ونحن في هذه الدراسة قمنا بتناول هوية هذه الجماعة، وفترة تشكلها، وقادتها، ومنتسبيها، وتوجهها الديني، ومدى تلائم تصرفاتها مع ادعائها بانتسابها للمذهب الزيدي في اليمن، كما تطرقنا لتركيبة هذه الجماعة، ومصادر ها المالية، وأهدافها والأدبيات التي تعتمد عليها. ومن هذا البحث وصلنا لنتيجة يتضح للقارئ من خلالها حقيقة هذه الجماعة، ومكانتها في المجتمع اليمني، ودورها في السياسة الحالية ومدى توافق ادعاءات الجماعة مع افعالها وتصرفاتها.

كلمات مفتاحية: الحوثيون ، الجماعة ، اليمن ، الزيدية ، أنصار الله ، الحرب اليمنية.

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Öğrencisi, emirhantambag@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5181-9399

** Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Öğrencisi, alfakihbelal@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6947-8892

Giriş

Arap Baharı ile birlikte, coğrafya ani değişiklik dalgalarına tanık olmuştur. Bu olaylar arasında bilhassa Yemen'deki Hûsî Hareketi göz önünde bulundurulmalıdır. İslâmi literatürde; Şeriata, itaat edip, boyun eğme anlamına gelen din, (el-İsfahani, 2018: 564) sosyolojik olarak ise; Kutsal fikrine dayalı olup tabilerini de bir sosyo-dinsel topluluk içinde birleştiren inançlar ve ritüeller manzumesi anlamına gelir (Marshall, 1999: 156). Dinin, radikal ve silahlı bir grup olan Hûsîler'e etki etmemesi düşünülemez. Radikal bir dinî grup olan Hûsîler'den bahsetmeden önce radikalliğin ne olduğunu anlamamız gereklidir. Radikal kavramı günümüzde, özellikle belirli dini, ideolojiyi veya siyasi düşünceyi merkeze alarak geliştirilen aşırılıkçı tutumu betimlemektedir. Bundan hareketle radikalizmin siyasî ve sosyal nizamın köklü dönüşümünün gerçekleşmesi adına şiddeti dahi meşru gören grup davranışlarını nitelemekte olduğu söylenebilir (Yaman, 2016: 38). Tüm bunların yanında Hûsîler vb. dini gruplar, kendilerini ilahi ve insan üstü bir alana yönelterek, meşruiyetlerini sağlarlar.

Bu çalışmamızın problemi; Hûsîler'in ortaya çıkışını, kendilerine has tutum ve ibadetlerini, teşkilat ve kurumlarını sosyolojik açıdan ele almaktır. Bu çalışmadaki temel amaç "Hûsîler" ismiyle bilinen dini grubu; grup kimliği, teşkilatları, kurumları ve sosyo-kültürel tutumları bağlamında ele almaktır. Bu bağlamda araştırmanın Yemen'deki mezhep çatışmasına dayalı din algısının, İslâm Dünyasının sorunlarının çözümünde bir ışık oluşturabileceği düşünülmektedir.

Bunun yanında çalışmada bir takım alt amaçlar da bulunmaktadır. Makale alt amaçlarında: "Cemaat, zıt fikirlere karşı, kendini korumak için bir şeyler yapıyor mu? Cemaat'in liderleri dışında, grupta herhangi bir hiyerarşi bulunur mu? Cemaat'in ritüelleri orijinal midir? Cemaatin ülke dışında etkisi var mıdır? Gruba verilen isim ile Cemaatin kendisine verdiği isim aynı mıdır? Grubun fikirlerini üzerine kurduğu temel eserler var mıdır? Grubun iktisadî durumuna, herhangi başka bir ülkeden destek var mıdır? Grubun lider seçimi yeterliliğe ve yeteneğe mi bağlıdır? Grubun reisleri, tabiiiler tarafından sıradan insanlar olarak mı görülür? Grup internet üzerinde etkili midir? Grup toplumdaki, herhangi bir şekilde ekonomik destek almakta mıdır? Grupta terfi sistemi bilgi fazlalığı ile mi işler? Kendilerini dayandırdıkları gelenekle kendileri tamamen uyumlu mudur? Örgütün hükümet ile şiddetli çatışmaları var mıdır?" gibi soruların cevabı aranmaktadır.

Çalışmamızın önceki çalışmalardan bir takım farkları bulunmaktadır. Evvela grupla ilgili faydalanılabilecek en önemli kaynakların grubun kendi neşrettiği kitaplar, konferanslar ve hutbeleri olduğu belirtilmelidir. Fakat grubun neşriyatları -çalışmada kendisine cevap aranılan- grubun tarihi, teşkilatlanma ve kurumlaşma şekline dair bilgiler içermemektedir. Bunun dışında; Türkiye'de 2019 yılında, Erciyes Üniversitesi'nde, Doç. Dr. Murat Serdar'ın danışmanlığında,

Ahmed Mohammed Saeed al-Sabri tarafından, “Hûsî Hareketi’nin İtikâdî ve Siyasî Görüşleri” adında bir tez çalışması yapılmıştır. Bu çalışma her ne kadar kapsamlı olsa da grubun kendisini nispet ettiği gelenek ile uyumunu, grubun cihat mefhumunu ve ritüellerini incelememiştir. Bizim çalışmamız ise; grubun isimlendirilmesini, tarihi sürecini, liderini, kendini nispet ettiği geleneği ve bu gelenekle uyumunu, tarihi şahsiyetlerini, takribi üye sayısını, ekonomisini, siyasetini, mefhumlarını inceleyen, sosyolojik bir çalışmadır. Bu çalışmada aşağıda yer alan hipotezlerin doğruluğu anlaşılmalı ve kanıtlanmaya çalışılmıştır:

- Hûsî cemaati de her grubun yaptığı gibi kendini dışarıdaki etkilere ve itirazlara karşı koruma amacı güden çalışmalarda bulunmuştur.
- Yemen Hükümetiyle, silahlı mücadele içinde olan bir grubun liderlik dışında da bir hiyerarşisi vardır.
- Gruba verilen isim ile Cemaatin kendisine verdiği isim aynı değildir.
- Grubun fikirlerini üzerine kurduğu temel eserler vardır ve ilk liderinin kitaplarından oluşur.
- Grubun reisleri, tabiiiler tarafından üstün insanlar olarak görülür.
- Kendilerini dayandırdıkları gelenekle bazı noktalarda uyum göstermezler.

2. Grubun Tarihçesi

2.1. İsimlendirme Meselesi

Yemen halkı arasında “el-Hûsîyyûn” (Hûsîler) ismiyle tanınan bu cemaat, ismini kendisine liderlik eden “Hûsî ailesinden” almıştır. Bu isim Hûsîlerle Yemen Hükümeti çatıştığı zaman Yemen Hükümeti tarafından Hûsîler’e isnat edilmiştir. Cemaat ise Yemen Hükümetinin, kendi aile isminden hareketle kendilerine koyduğu Hûsîler ismini kullanmazlar. Bunun yerine kendilerini “*Ensârullâb*” olarak isimlendirirler. Aynı zamanda Hûsîler, kendi cemaatlerini “*el-Mesâratu’l-Kur’âniyye*” (Kur’ânî Yürüyüş) gibi kendilerine has terimlerle tanımlarlar (Sekafetu’l Kur’aniyye, 1441; el-Hûsî, 2010).

2.2. Grubun Oluşum Süreci ve Geçirdiği Evreler

Hûsîler, küçük cemaatler şeklinde Yemen’in Kuzeyindeki “*Sa’da*” şehrinde ortaya çıkmış, liderleri ise 1986’dan beri Bedrüddin el-Hûsî ve Mecdüddin el-Müeyyidî olmuştur. Cemaat ilk zamanlarında genellikle kendi aralarında sohbetler düzenlemiş ve süreli yayınlar neşretmişlerdir. Cemaat “*Hizbu’l-Hak*” (Hakk’ın Partisi) ile resmiyet kazanmış, müessisi ise 1990 yılında Hüseyin el-Hûsî olmuştur. Hüseyin el-Hûsî’nin, Hizbu’l-Hak’tan istifa etmesi ile 1992’de O ve Muhammed

A'zan "*Münteda's-Şebâbi'l-Mü'min*" (Mü'min Gençler Grubu) isimli bir grup kurmuşlardır. Daha sonra kurdukları bu grup gelişmiş ve kendilerini "*Tanzîmu's-Şebâbi'l-Mü'min*" (Mü'min Gençler Örgütü) olarak isimlendirmişler ve bu gruba da Hüseyin Bedrüddin el-Hûsî liderlik etmiştir. Bu tanzimin ruhani lideri ise Bedrüddin Ebu Hüseyin el-Hûsî olmuştur. (ed-Devseri, 1432: 10)

Resim 1: Bedruddin el-Hûsî ve Hüseyin el-Hûsî

Bu tanzim 2002'den beri devam etmekte olup, slogan olarak ise "*Allah-u Ekber (Allah En Büyüktür!)*, *el-Mevtu li-Amrika (Amerikaya Ölüm!)*, *el-Mevtu li-İsrail (İsraile Ölüm!)*, *el-La'netu ala'l-Yahûd (Lanet Yahudilerin Üzerine Olsun!)*, *en-Nasru li'l-İslâm (Zafer İslamındır!)*" gibi mottoları benimsemişlerdir. Bu sloganları düzenledikleri toplantılarda, programlarda ve cuma namazlarının sonunda terennüm etmektedirler (el-Hûsî H. B. a, 2002: 8).

2.3. Başlangıçtan Günümüze Gruba Liderlik Eden İsimler

2004 yılında Hüseyin el-Hûsî'nin Yemen Devleti ve Cemaat arasındaki savaşta ölmesinden sonra Cemaat'ın liderliğini, Abdu'l-Melik el-Hûsî almıştır. Yemen Devletiyle yapılan savaşlar altı savaş olmak üzere 2010'a kadar devam etmiştir (Salmoni vd. 2010: 129-157). Bu yıllar arasında Hûsî cemaati artık sadece dini bir cemaat değil; dini, siyasi ve silahlı bir cemaat haline gelmiş ve akabinde de fikirlerini ve mezheplerinin propagandasını Yemen'de yaymaya başlamışlardır. Yemen Devleti; Ali Abdullah Salih riyasetinde, Hûsîler ile savaşmıştır. 2011 yılında halkın Ali Abdullah Salih'e karşı çıkmasıyla bir devrim meydana gelmiş ve Yemen devletinin başına Abdu Rabbihî Mansur Hâdi geçmiştir. Reform Partisi'nden ve kendisine karşı duranlardan intikam almak isteyen devrik lider Ali Abdullah Sâlih, bu sefer ilk olayların aksine Hûsîler'le işbirliği yapmış, bu işbirliği sonucunda ise Hûsîler Yemen'deki hükümeti ele geçirmişlerdir. (BBC World Service, 2014) 2014-2017 seneleri arasında Hûsîler ve Ali Abdullah Sâlih devleti beraber yönetmişlerse de 2017'de Hûsîler'in halefleri ile Ali Abdullah Salih'in ihtilafa düşmesiyle birlikte Hûsîler, Ali Abdullah Salih'i katletmiş ve içinde başkent San'a'nın da olduğu Kuzey Yemen'de mutlak hâkimiyeti ele geçirmişlerdir. Buna rağmen, Güney Yemen'de muhtelif cephelerde, Suudi Arabistan'ın liderlik ettiği Arap Koalisyonu'nun desteklediği ihtilale uğramış hükümet ile Hûsîler arasındaki savaş devam etmiştir. Hûsîler, Yemene yönetici olması amacıyla Salih Sammâd isminde

yeni bir kişiyi “Yüksek Siyasî Meclis”in başkanı olarak tayin etmişlerdir. Sammâd’ın, Arap Koalisyonu uçakları tarafından yapılan bir hava saldırısının sonucunda ölmesiyle birlikte, Mehdî el-Meşşât meclis başkanı olarak tayin edilmiştir (Sevra Net, 2018). Bu arada Hûsî Cemaatinin liderliğini yapan Abdu’l-Melik el-Hûsî, siyasete bizatihi katılmamakla birlikte cemaatin reisliğini yapmaya devam etmiştir.

Resim 2: (soldan sağa) Abdulmelik el-Hûsî, Ali Sâlih, Abd-u Rabbihi Hâdi, Sâlih Sammâd, Mehdî el-Meşşât

3. Grubun Kendini Dayandırdığı Gelenek

Hûsîler, kendilerini Zeydî geleneğe dayandırırılar. Bundan dolayı Bedruddin el-Hûsî’nin oğlu Yahya Bedrüddin el-Hûsî açıkça: “*Biz Zeydiyye’yiz! Artık yüz çevirecekler yüz çevirsin, razı olanlarda razı olsun!*” demiştir (el-Hûsî, 2010). Grubun dini konuşmalarındaki sözleri sürekli Zeydiyye mezhebine tebaiyetleri etrafında dönmektedir. Hûsîler’in -küçükten büyüğe- tüm müntesipleri de kendilerinin Zeydiyye olduklarında hem fikirdir.

3.1. Grubun Kendini Dayandırdığı Gelenek ile Uyumluluğu

Cemaatin bazı fikirlerinde Zeydiyye mezhebinden ziyade İsnâ Aşeriyye Şia’sına benzeyen Carudiyye mezhebine yakın olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Cemaatin “*Sahabe ve Velayet*” hakkındaki fikirlerine baktığımız zaman Zeydiyye mezhebinin görüşleriyle çeliştiğini görürüz. Nitekim Zeydiyye mezhebi; sahabeyi âdil görüp, onlara ta’n ederek aleyhlerinde konuşmanın ise haram olduğunu görüşündedirler. Buna örnek olarak; eş-Şevkânî’nin, İmam Müeyyid Billâh Ahmed b. Hüseyin el-Hârûnî’den naklettiği sahabe hakkında çirkin sözler sarf etmenin haram olduğu görüşünü ve İmam Seyyid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kibsi’nin, Zeydiyye fırkasının İmam Ali’yi sevdiği gibi, Allah’ın kitabında övdüğü, Resul’ün diğer sahabelerini de sevdiğine dair ifadelerini gösterebiliriz. (eş-Şevkânî, 1413: 52; el-Kibsi, 2009: 26) Buna nazaran, Cemaat’ın liderinin ise sahabenin adaletiyle ilgili -Zeydiyye mezhebinin aksine- olumsuz ifadeleri, kendi kitaplarında ve dini konferanslarında müşahede edilebilir. (el-Hûsî H. B. b, 2002: 2-5; el-Haşidi: 6) Nitekim Cemaat’ın tâbileri de benzer düşünceler içerisindedir (HûsîHatip, 2018).

Bunun yanında Cemaat’ın, bayram ilan ettiği bazı günler ve yaptıkları bazı uygulamalar da Zeydiyye mezhebinin uygulamalarına muhaliftir. Gâdir-i Hum gününü bayram ilan etmeleri ve Hz. Hüseyin’in katledilişini Aşûra gününde anmaları gibi uygulamalar, Zeydiyye mezhebinde yer

almaz (el-HûsîA. a, 2018; ansarullah.com, 2017). İyice tetkik ettiğimizde, Cemaat'ın bu tarz etkinliklerinin aslının İsna Aşeriyye Şiası'nda olduğu gözlemlenebilir.

Resim 3: Hûsîler'in Aşura Günü Yürüyüşleri

Bedrüddin el-Hûsî ve oğlu Hüseyin'in 1986 senesinde İran'a yaptıkları ziyaret sırasında İran İslam Devrimi'nden fazlaca etkilendikleri söylenebilir (almanar.com.lb, 2015). Bundan dolayı olmalıdır ki, Mısırlı tarihçi Rağıb Sercani Hüseyin el-Hûsî'nin üzerinde İsna Aşeriyye'nin tesiri bulunduğunu iddia ederek ve şunları söyler: "Hûsîlerin ilk lideri olan Bedrüddin, İsna Aşeriyye mezhebini açıkça savunmuş ayrıca ez-Zeydiyye fi'l-Yemen isimli kitabında da Zeydiyye ile İsna Aşeriyye mezhebinin arasını bulmaya çalışmış bundan dolayı da Zeydiyye mezhebini tabrif ettiği suçlamasıyla, mezhebin âlimlerinden şiddetli bir tepki görmüş ve bunun sonucunda Tabran'a hicret etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca bir kaç sene boyunca orada yaşamak zorunda kalmıştır" (es-Sercâni, 2009). Bu ifadeler şahit olarak bizzat kendi akrabalarından olan ve Zeydiyye'nin Sa'da şehrindeki âlimlerinden olan Muhammed Abdulazim el-Hûsî'nin, Cemaati; Yeryüzünde fesat çıkarıcı, bâği ve sapık bir grup olarak tanımlaması gösterilebilir (Abdulazim, 2012).

Keza, Yemen'in Zeydî olan diğer âlimleri de buna tepki göstermiş ve onlardan beraatlarını açıklamışlardır. 2004 senesinde Zeydiyye mezhebinin âlimleri genel bir bildiri neşretmiş ve Cemaat'ın liderini: "Binaenaleyh, Bu beyana imza atan Zeydi âlimler, mezkûr adamın (Hüseyin el-Hûsî) ve takipçilerin sapıklığından sakınılması, söylediklerine ve yaptıklarına aldanılmaması, o bidat ve sapıklıkların dinlenilmemesi, savunulmaması ve onlardan razı olunmaması konusunda hem fikir olup; zikredilen bu davranışların ise caiz olmadığı fikrine varmışlardır." İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır" (5/Mâide, 51; Lecnetü Ulemai'z Zeydiyye, 2004) şeklindeki sözlerle tenkit etmişlerdir.

Hüseyin el-Hûsî'nin kitaplarında Zeydiyye mezhebine dair eleştiriler de bulunmaktadır. Örnek olarak: Zeydiyye'nin zillet ve aşağılık olma bakımından İsrailoğulları'ndan bile kötü bir

halde olduğunu ve kaynaklarına bid'atçı Sünnî bilgilerinden çok şeyin dahil olduğunu belirtmesi gösterilebilir. (el-Hûsî H. B. c, 2002: 12)

4. Grubun Şimdiki Lideri ve Önemli Tarihi Şahsiyetleri

Hûsîlerin şu an ki lideri Abdulmelik el-Hûsî olup, Bedrüddin el-Hûsî'nin ikinci oğludur. Cemaat'in tarihindeki önemli kişileri sıralamak gerekirse:

a. Bedruddin b. Emiruddin b. Husayn b. Muhammed el-Hûsî, 1926 yılında Sa'da şehrinde doğup, ilim tahsilini bu şehirde Zeydî mezhebi üzerine alarak yetişmiştir. Kendisinden ilim tahsil ettiği en önemli şeyhlerinden biri; babası Muhammed el-Hûsî ve amcası Hasan el-Hûsî olup, bu ikisinin dışında ise; Ahmed b. Muhammed Zibare ve Mecdüddinel-Müeyyidi'nin isimleri de burada kayda değerdir. Bedruddin el-Hûsî'nin Zeydi mezhebi üzerine ve Vehhâbî fikrine reddiye olarak yazdığı bazı kitapları mevcuttur. Halihazırda cemaatin ruhani lideri kabul edilmekte olup, 1986 yılında Tahran'a gitmiş, birkaç sene orada yaşamış ve 2010 yılında da vefat etmiştir (el-Bukmî, 2015: 6-19).

b. Hüseyin Bedruddin el-Hûsî 1960 yılında Sa'da şehrinde doğmuştur. Bedruddin'in en büyük oğlu olmakla birlikte Zeydiyye mezhebi üzerine babasından ve mezhebin Sa'da şehrindeki âlimlerinden eğitim almıştır. Şer'i ilimler alanında Sudan'da doktora yapan Hüseyin Bedrüddin İran'ı ziyaret etmiş ve babasıyla birlikte bir kaç ay Kum şehrinde bulunmuştur. Hizbu'l-Hakk partisinin kurucularından olan Hüseyin el-Hûsî, bir süre sonra Şebabu'l-Mü'min isimli grubunu 1991 yılında hayata geçirmiş ve kurulan bu cemiyet ile gençlere Zeydî mezhebi üzere şer'i ilimleri öğretme gayesi gütmüştür. Örgütün kurulmasından sonra ise kendini sadece grubun mensupları ve destekçileri arasındaki derslere ve konferanslara vermiştir. Yemen Hükümetine karşı yaptıkları 2004 senesindeki harbe liderlik yapmış ve aynı senede ki ilk savaşta da öldürülmüştür (el-Maliki, 1430: 5-6). Tüm bunların yanında Hüseyin Bedruddin el-Hûsî; hitabet, fikrini savunma, hisleri coşturma ve kanaatleri oluşturma konusunda insanları kendine çekebilen bir kişi olup, Zeydî gençlerin daha önceki şeyhlerinde görmedikleri bir üsluba sahipti (alrased.net, 2006).

c. Abdulmelik Bedrüddin el-Hûsî, Hûsîler'in ruhani lideri Bedruddin Hûsî'nin oğludur. 1979'da Sa'da şehrinde doğmuş, dini eğitimini babasından almıştır. Büyük kardeşinin katledilmesinden sonra Cemaat'in başına geçmiş ve 2004-2010 seneleri arasında Sa'da şehrinde ismi Cemaat lideri olarak anılmaya devam etmiştir (aljazeera.net b, 2015). 23 Eylül 2014'te Abdulmelik televizyona çıkmış ve Hûsî devriminin, Abdu Rabbihî Mansur Hâdi'ye karşı zafer kazandığını ve bunun darbe değil bir devrim olduğunu ilan etmiştir (el- Hûsî, 2014).

d. Yahya el-Hûsî: Hüseyin el-Hûsî'nin kardeşi olup, Almanya'da 2004-2013 seneleri arasında siyasi sığınma hakkı ile bulunmuş, 2013'te ise memleketi Yemen'e geri dönmüştür. Şuanda ise Hûsî Hükümeti'nde Eğitim Bakanlığı görevini üstlenmektedir.

5. Grubun Şimdiki Liderinin Yanında Etkili Olan ve Halef Olabilecek Kişiler

Zikrettiğimiz üzere Cemaat'in liderlik sıralaması şu ana kadar:

Bedrüddin el-Hûsî Oğlu Hüseyin Bedruddin el-Hûsî oğlu Abdulmelik Bedruddin el-Hûsî şeklinde olup, Abdulmelik ise hâlihazırda Cemaat'in lideridir. Cemaat'te haleflik potansiyelinde olan önemli şahsiyetlerde bulunur:

1. Muhammed Ali el-Hûsî, "Devrim Komisyonu" lideridir. Hûsîler'in San'a şehrini istila ettiklerini açıklayan komisyon Devrim Komisyonu'dur.

2. Abdullah Ebu Hâkim, Hûsîler'in en önemli askeri liderlerinden olup, Cemaat tarafından istihbarat birimi başkanı olarak tayin edilmiştir. Birleşmiş Milletler Yaptırımlar Komitesi tarafından ismi, "Uluslararası Suçlular" listesine eklenmiştir (aljazeera.net a, 2015).

3. Abdulhalikel-Hûsî, Abdulmelikel-Hûsî'nin kardeşi olup, savaş meydanlarında büyük başarılarla sahiptir.

4. Muhammed Abdusselam, Cemaat adına resmi sözcülük ve "el-Mufavvidât ve'l-Mu'temirâted-Devliyye" kurumunda temsilcilik görevini üstlenir.

6. Grubun Mensupları

6.1. Grubun Takribi Üye Sayısı

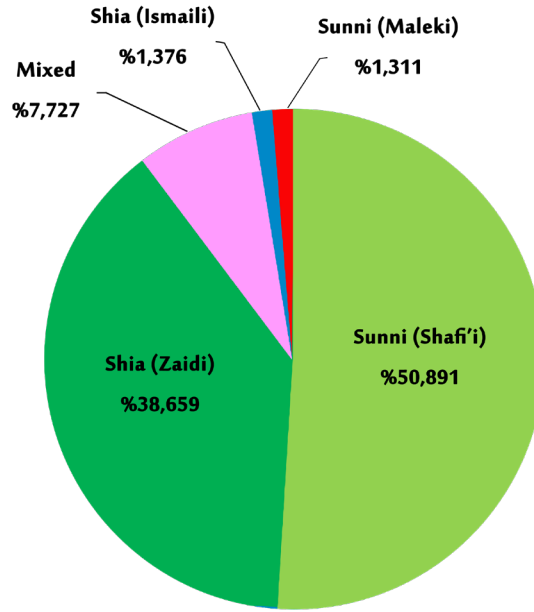
Hûsîler'in üye sayılarını San'a'nın fethinden öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırabiliriz:

1. San'a'nın Fethinden Önce: Hûsîler, 1990 senesinde, Zeydîye mezhebine müntesip olan küçük bir Cemaat idi. Sa'da şehrinde faaliyetlerde bulunmaktaydılar. Bu zamanlarda Cemaat'in sayısı az olup ancak Sa'da'nın nüfusuna ulaşabilecek kadardı. Zaten Sa'da şehri ile ilgili verilmesi gereken önemli bir ayrıntı ise şehrin tarihinde Yemen'in önemli Zeydî düşünürlerinin var olmasıdır.

Cemaat'in Hizbu'l-Hakk ile siyasi bir yapıya bürünmesi, akabinde ise Şebâbu'l-Mü'min örgütüne dönüşmesiyle, Zeydiler, Cemaate katılmaya başlamışlar ve sayı olarak az olsa bile Cemaat'in, Yemen'in Kuzey'indeki çoğu şehirlerinde yeri olmuştur. Bunu dikkate alan Yemen Cumhuriyeti, insanların Hûsîler'e meyletmemesi için bazı önlemler almıştır. Nihayetinde ise Hûsîler'in sayısı azalmış ve Sa'da şehri çevresindeki Amran ve Hacce gibi bazı mıntıkalarla sınırlı

olmak üzere kalmışlardır. Bu merhalede ise sayılarına dair ciddi bir tetkik olmamakla birlikte takribi olarak sayılarının yarım milyonu geçmediği bilinmektedir.

2. San'a'nın Fethi Sonrası: Ali Abdullah Salih'in yardımıyla, Abdu Rabbihi Mansur Hâdi'ye darbe yaparak devleti ele geçiren ve ilk defa siyasi hâkimiyete sahip olan Hûsîler, fikirlerini Yemen'de rahatça yaymaya başlamış, yaz okulları ve kurslar oluşturmuşlardır (Sahifetu's Sevra, 2019). Bunların dışında; camilerdeki imam ve hatipleri hatta eğitim sistemini dahi fikirlerine ve itikatlarına uygun bir şekilde değiştirmişlerdir (Al Jazeera Mubasher, 2017). Bu tarz çabalarının vesilesiyle olmalıdır ki Şuanda Yemenlilerin yaklaşık %40'ı kendisini Zeydiyye mezhebine nispet etmekte, Cemaat'ın çok az olan sayısı ise artık sayılamayacak dereceye ulaşmaktadır. Şu anki duruma göre Cemaat mensuplarının adedi 3 milyondan aşağı değildir (minorityrights.org, 2018).

Resim 4: Yemen'in Mezhebi Dağılımının Yüzdük Oran Grafiğı

6.2. Grup Müntesiplerinin Oluşturduğu Sosyoekonomik Yapılar

Cemaat'ın liderleri kendi sülalelerini Ehl-i Beyt yoluyla Haşimoğulları'na dayandırırılar. Cemaat'ın liderleri ve üst makamında bulunan kişilerin büyük çoğunluğu kendilerini Hâşimî olarak tanıtırılar. "El-Hûsî, ed-Deylemi, Şerefüddin, Hamîduddin, el-Ehdel, el-Mütevekkil" aileleri buna örnek olarak verilebilir.

Sosyal boyutta ise iki tabakaya ayrılırılar:

a. Sâdat ve Ehl-i Beyt-i Hâşimi Tabakası: Cemaat'ın liderlerinin ve devlet yöneticilerinin bulunduğu tabakadır. Bu tabakadakiler velayete hakları olduğunu iddia edip kendilerini Hz. Muhammed'e dayandırırılar. Bundan dolayı da halkın zekât paylarının beşte birinin kendilerine verilmesini farz kırlar (aljazeera.net, 2018).

b. Hûsîler'e Mensup Olan Yemenliler: Bu tabakadakiler birinci tabakanın faziletli olup saygıyı hak ettiklerine inanırlar. Bundan dolayı isimlerini zikretmeden önce “Efendimiz, Seyyidimiz” gibi lafızları kullanırlar. Öğrencilere de bu saygı-hürmet ifadelerini medreselerinde ki “Cemaat’ın Velayeti” yemini ile öğretirler (belqees.tv, 2020). Yemen Halkı arasında ilk tabaka olan yöneticiler tabakasının faziletine dair “*el-Kanâdil*” ikinci tabakaya dair ise “*ez-Zenâbil*” sözünün kullanılması yaygınlık kazanmıştır.

İktisadi yönden Hûsîler için önemli bir yer olan Sa'da şehri ziraata elverişliliğiyle ünlüdür. Hûsîler'in çoğu Sa'da şehrinin sakinlerinden olup ekonomik durumları da başlangıçta iyidir. Buna rağmen Cemaat, San'a'yı ele geçirdikten sonra İran dışında kimse onların hükümetini resmi olarak tanımamıştır (İrna Ajansı, 2019). Bu durum ise Hûsî bölgelerinin uluslararası bir boykota maruz kalmasına neden olmuş ve bu boykot sonucunda ise Yemen'in kuzeyindeki yoksulluk ve açlık iyice artmıştır. Dolayısıyla Hûsîler'i iktisadi olarak değerlendirirsek onları, zengin-egemen ve fakir-halk tabakası olarak iki tabakaya ayırabiliriz.

6.3. Grup Müntesiplerinin Giyiniş Tarzı ve Görünümü

Hûsîler, Yemen halkı ile giyiniş noktasında ayrılmayıp, halkın giydiği her türlü giysiyi giyerler. Lakin Cemaat mensupları ile halkın görünüşlerinde tek ve önemli bir fark vardır. Cemaat mensuplarının büyük çoğunluğu silahlarını sürekli omuzlarına asılı şekilde taşıyıp, günlük hayatlarında dahi bunu terk etmezler.

Resim 5: Günlük Hayatta Silahlı bir Hûsî Mensubu

7. Cemaat'in Zikir, Dua ve İbadet Anlayışları

(Bulut, 2019: 213)'a göre; Zeydiyye mezhebi, Ehl-i Sünnet'e en yakın olan Şia mezhebi olarak görüldüğü için Cemaat'in, ibadet-zikir vs. anlayışları Zeydiyye mezhebinin mevcut ibadet ve zikir anlayışından farklılıklar göstermiştir.

Mesela ezana “*Hayya ala Hayri'l-Amel*” (Haydin en hayırlı amele) lafzını eklemeleri namaz kılarken kıyamda ellerini bağlamaları, Fatıha Suresi'nden sonra “Âmin” lafzını telaffuz etmemeleri,

Yasin ve Kıyamet Surelerini her akşam namazı sonrası tesbihat halkalarında okumaları ibadet anlayışlarına örnek teşkil edebilecek hususlardandır.

Bunun yanında: Hûsîler'in Zeydiyye mezhebinde olmayıp, İsnâ Aşeriyye Şia'sında bulunan bazı uygulamaları da bulunur. Buna örnek olarak ise; Hz. Ali'nin velayetini anmaları veya Gadir-i Hum bayramı kutlamaları, Aşura gününde Hz. Hüseyin'in, Kerbelâ'da katledilişini anmaları gösterilebilir (ansarollah.com, 2017).

8. Cemaat'in Slogan ve Propagandaları

Hûsîler, tabilerinin canlılığını; *"bak olan Hûsîlik fikri üzerine, Amerika ve İsrail'e karşı cihat"* sloganıyla sağlamaktadırlar. Konferanslarında, mescitlerinde ve kitaplarında *"Amerika ve İsrail ile savaş, mazlumlara yardım ve Zafer İslâm'ındır."* vb. tarzdaki sloganlara rastlanabilir (el-Hûsî A. , Cihaddan Geri Kalıp Oturmak, 2018). Cihadî fikri tabilerinin zihninde canlı tutabilme amacıyla, hatiplerinin ve askerlerinin dilinde sürekli olarak; *"Irak Şam İslam Devleti'ne ve Amerika'ya karşı savaş"* sloganı bulunur. Hûsîler'in kendi cemaatlerini "Kur'an Yürüyüşü" olarak tanımlamaları, liderleri olan Hüseyin Hûsî'nin *"Kur'an Yolunda Dersler"* isimli ders silsilesini hayata geçirmesi ve Cemaat'in liderlerine; *"Hâlifü'l-Kur'an"* (Kur'an'ın Müttefiği) lakabını takması da buna örnek olarak verilebilir (el-Hûsî H. B. d, 2002; Kur'an Müttefiği Hüseyin el-Hûsî Belgeseli, 2020).

Edebiyatlarında ve konferanslarında ayrıca; Kudüs'ün zaferi, özgürleştirilmesi, zalimlere ve diktatörlere karşı cihat edilerek Kudüs'ün Müslüman toprağına dönüştürülmesi gibi sloganlarda müşahede edilir. Cemaat'in *"Evrensel Kudüs Günü"* gibi uygulamaları da bu kabildendir. Bu da Cemaat'in, kendi müntesiplerini ve cemaatlerini bir arada tutup canlılık kazandırma, bilinçlendirme ve düşmanlarına karşı kutuplaştırma yöntemidir (el-Hûsî H. , Yevmu'l Kudsi'l A'lemî, 1422).

9. Cemaat'in Teşkilatlanması ve Kaynakları

9.1. Cemaat'in Ekonomik Kaynakları

Cemaat, doğduğundan beri Sa'da şehrinin zengin ziraî kaynaklarına sahiptir. Hâkimiyeti altındakilerin zekâtlarından beşte bir olmak üzere pay alan Cemaat, bunların dışında savaş ganimetleriyle de zenginleşmektedir (el-Hûsî, 2010). 2004-2010 yılları arasında hükümetle yaptıkları savaştan dolayı silahlanabilme amacıyla tutumluluğa gitmek zorunda kalmışlardır. Dikkat çeken diğer bir durum ise, Hûsîler'in güçlü silahlarla Yemen Devleti'ni ele geçirmeleridir. Cemaat silahların her ne kadar şahsi malı olduğunu iddia etse de muhaliflerine göre bu silahları temin eden hatta onlara askeri eğitim bile veren ülke İran'dır (Schenker, 2010; aljazeera.net, 2019). Birleşmiş Milletlerin 2018'de neşrettiğine göre; Hûsîler, Yemen devletini ve mülkünü yağmalayarak 1,62

milyon dolar mal varlığı elde etmişlerdir. Bu mal varlığına egemenlikleri altındaki halkın vergi, zekât vb. yöntemler aracılığıyla Cemaat'e verdiği paralar da dâhildir (United Nations Security Council, 2017: 39).

Cemaat, devleti ele geçirince fikirlerini devlet olarak neşretmeye başlamışlar, muhaliflerini ise “*Tekfirî ve İŞİD'çi*” olmakla vasıflamışlar ve tutuklatmışlardır. Bundan dolayı STK'lar tarzında belli bir örgütlenmeye ihtiyaçları olmamıştır.

9.2. Cemaat'te Yükselme

Cemaat'teki terfî metodu ile ilgili net bir bilgi bulunamasa da Cemaat'in yüksek makamlarında bulunan kişilerin (kendi iddialarınca) Ehl-i Beyt soyundan gelmeleri; bunun yanında Hûsî ailesine de mensup olmaları, Cemaat'te yükselmenin soy merkezli olduğuna dair bir işarettir. Nihayetinde Cemaat içinde yüksek yer işgal etmenin kriterinin Hûsî ailesi yoluyla Ehl-i Beyt'e bağlanmak olduğu söylenebilir.

9.3. Cemaat'in Temel Kitapları

Cemaat, liderleri olan Hüseyin Bedruddin el-Hûsî'nin kitaplarını merci olarak kabul ederler. Cemaat'in müntesiplerine de bu kitaplardaki öğretileri; derslerinde, okullarında, konferanslarında veya yayınladıkları ses kayıtlarıyla telkin ederler. Hüseyin el-Hûsî'nin her biri 15-40 sayfadan oluşan “*Kur'an Yolunda Dersler*” isimli ders silsilesi de buna örnek olarak gösterilebilir. Hüseyin el-Hûsî'nin, temel alınan ve Allah'ın nurundan olarak görülen (el-Mesîrah TV, 2016) kitaplarından en önemlilerinin isimleri şöyledir: “*es-Sarha fî Vechi'l-Müstekbirîn (Müstekbirlerin Yüzüne Haykırmak)*, *eş-Şîâr Silah ve Mevkef (Slogan, Silah ve Duruş)*, *es-Sekafeti'l-Kur'aniyye (Kur'an Kültürü)*, *Maide Suresi'nin Tefsiri*, *Allah'ı Va'dini ve Va'idini Bilmek*, *İsrail Oğullarının Yolundan Gideceksiniz*”.

9.4. Cemaat'in Temel Amacı

Cemaat'in amacı; Zeydiyye mezhebini ihya etmek ve Selefî-Vehhâbî fikre karşı mücadele etmektir. Onlara göre Ali Salih Vehbileri desteklemiş dolayısıyla Cemaat, Vehhâbî fikri ve İŞİD'le muharebe fikriyle ile donanmış ve onların bu tarz fikirlerini egemenlikleri altında olan yerlerden temizlemeye çalışmışlardır. Selefîyye fikrine yakın olan ve kendilerine muhalif olan Reform Partisi'nin müntesiplerini “*Suud'un DAEŞ'leri*” şeklinde adlandırmaları da buna örnektir (el-Bennûs, 2020).

Vehhâbî fikrini temizlemek ve onlara karşı hareket etme mottosu, Cemaat'in yayınlarında açıkça müşahede edilebilir. Buna örnek olarak; Cemaat'in ruhani lideri Bedruddin Hûsî'nin “*Tahriru'l-Efkâr an Taklidi'l-Eşrâr (Şer Odaklarının Taklidinden, Fikirleri Kurtarmak)*, *er-Redd ala*

Şübühâtî'l-Fikrî'l-Vehbî (*Vehbî Fikrinin Şüphelerine Reddiyeler*), *Men Hümmü'l-Vehbîyye?* (*Kim bu Vehbîler?*) isimli kitapları verilebilir (zaidiah.com, 2014).

Sonuç

Çalışmadan çıkan sonuca göre; Hûsî Cemaat'i, kendini itirazlara karşı koruma amacıyla reddiye tarzında kitaplar yazmış, mensuplarını ise cihat söylemiyle şevklendirmiştir. Bunun yanında devlet ile mücadelesini silahlı boyuta taşımışlar böylece grubun içindeki hiyerarşi, İstihbarat Birimi Başkanı, Milli Eğitim Bakanı vb. şeklinde devletsel bir boyuta ulaşmıştır. Bunun yanında grubun ritüelleri tamamen kendilerinin ihdas ettiği şeyler olmayıp, kimisi Zeydiyye'de kimisi de başka Şia mezheplerinde bulunan ritüellerdendir. Cemaat'in fikirleri, genellikle Yemen sınırları içinde kalmakla birlikte, Cemaat'in kendisi, ekonomik ve askeri olarak İran tarafından desteklenmiştir. Gruba Yemen Hükümeti tarafından, mensup oldukları aileye nispetle "*Hûsîler*" ismi verilirken, Cemaat bunun yerine kendisini "*Ensârullah, Mesiratü'l-Kur'aniyye*" gibi isimlerle tanımlamış, fikirlerini ise liderlerinin kitapları üzerine kurmuştur. Grubun lider seçimi ve terfi metodu ise "soy" odaklıdır. Buna göre kişi; Hûsî ailesinden gelmeli ve Ehl-i Beyt soyundan olmalıdır.

Bunun dışında grubun liderleri halk arasında "*el-Kanâdil*" (Işık Saçan Kandiller) olarak tanımlanmakla, kendilerine bir çeşit olağanüstü güç atfedilen kişilerdir. Grup internet üzerinde ziyade etkili olup, toplumdan da her ne kadar gönül rızası ile olmasa da zekât, vergi vb. yollarla ekonomik destek almaktadır. Silahlı ve teçhizatlı olan Cemaat, hükümeti devirmeyi başaracak kadar güçlü olup, devlet güçleriyle şiddetli çatışmalarda da bulunmuştur. Ayrıca grup kendini Zeydî geleneğe açıkça dayandırmakla birlikte, Zeydî mezhebinin âlimleri tarafından mutlak bir kabul ile karşılanmamıştır. Bundan dolayı olmalıdır ki Cemaat lideri bazı ifadelerinde Zeydiyye mezhebinin birtakım özelliklerini eleştirmiş, grubun görüşlerini ise İsnâ Aşerîyye Şia'sına yaklaştırmıştır. Bu noktada grup, kendisini dayandırdığı gelenekle bazı noktalarda ayrılmıştır.

Kaynakça

Abdulazim, M. (2012, Mart 6). Zeydî Alimlerinden Birisi Hûsîler ve Tehlikesi Hakkında Konuşuyor. <https://www.youtube.com/watch?v=z-u8QyfuGkg>. Sa'da, Yemen.

Al JazeeraMubasher. (2017, Nisan 18). İklim Sebe Üniversitesinde Hûsîler'in Okul Kitaplarında Yaptıkları Değişimleri İnceleme Çalıştayı. https://www.youtube.com/watch?v=-x_EdHK6XLE. Yemen: Al Jazeera Mubasher.

Aljazeera.net. a (2015, Mart 15). *BM Güvenlik Konseyi'nin Yemen Hakkındaki 2216 Sayılı Kararı*. Haziran 10, 2020 tarihinde aljazeera.net: <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/events/2015/4/15/-بشأن-٢٢١٦-قرار-الأمم-المتحدة-رقم-٢٢١٦-بشأن-اليمن>

Aljazeera.net. b. (2015, Mart 1). *Abdumelik el-Hûsî*. Haziran 9, 2020 tarihinde aljazeera.net: <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/icons/2015/3/1/عبد-الملك-الحوثي>

Aljazeera.net. (2018, Mayıs 21). *Haşimiler Ülkenin Mali Kaynağının %20'sini Alıyor Onlar Kimdir?* Haziran 11, 2020 tarihinde aljazeera.net: <https://www.aljazeera.net/news/reportsandinterviews/2018/5/21/-من-موارد-٢٠-هاشميو-اليمن-لهم-٢٠-من-موارد-البلاد-فمن>

Aljazeera.net. (2019, Ekim 2). *İran Hûsîlere Destek Verdiğini İlk Defa Açıkladı*. Haziran 10, 2020 tarihinde aljazeera.net: <https://www.aljazeera.net/news/politics/2019/10/2/-ایران-تقر-لأول-مرة-بعد-عم-الحوثيين>

Almanar.com.lb. (2015, Mart 5). *Amerikaya Ölüm İsrail Ölüm İslama Zafer... Ensarullah*. Haziran 3, 2020 tarihinde almanar.com.lb: <http://archive.almanar.com.lb/article.php?id=1134274>.

Alrased.net. (2006, Mayıs 11). *El-Harb fi Sa'damin Evvel Sayha ila Abir Talka (Kitap Özeti)*. Nisan 25, 2020 tarihinde alrased.net: http://alrased.net/main/articles.aspx?selected_article_no=5464.

Ansarollah.com. (2017, Eylül 30). *Zulme Karşı Bir Devrim Aşura*. Haziran 11, 2020 tarihinde ansarollah.com: <https://www.ansarollah.com/archives/113870>.

Ansarullah.com. (2017, Eylül 30). *İmam Hüseyin'in Şebâdeti'nin İhyâsı İçin Sa'da Şebrinde Yapılan Kalabalık Bir Yürüyüş*. Haziran 5, 2020 tarihinde ansarullah.com: <https://www.ansarollah.com/archives/113850>.

BBC World Service. (2014, Eylül 27). *How Yemen's capital Sanaa was seized by Houthi rebels*. Haziran 11, 2020 tarihinde BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-29380668>.

Belqees.tv. (2020, Şubat 18). *San'a Okullarında ki Yeni Düzenleme Öğrencileri Velayet Kasemi Yapmaya Zorluyor*. Haziran 10, 2020 tarihinde belqees.tv: www.belqees.tv/yemen/-تعميم-جديد-بمدارس-صنعاء-يلزم-الطلاب-بأداء-صرخة-الولاية.html.

Bulut, H. İ. (2019). *İslam Mezhepleri Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.

Ed-Devseri, N. (1432). *El-Hareketu'lHûsîyye Dirase Menbeciyye Şamile*. Daru's-Sahveti'lA'lemiyye.

El-Hûsî, A. (2014, Eylül 23). *Abdumelik el-Hûsî'nin Halk Devriminin Başarılı Olduğuna Dair Açıklaması*. <https://www.youtube.com/watch?v=4BfPmbr2VhM>. Yemen: Kunu Ensârallah Kanalı.

El-Bennûs, A. (2020, Nisan 10). *Davaîşu's Su'üdiyye ve Afafi'l İmârat*. Haziran 9, 2020 tarihinde ansarollah.com: <https://www.ansarollah.com/archives/332481>.

El-Bukmî, R. (2015). *Bedruddin el-Hûsî ve Arahu'lAkadiyye*. Mekke: Camiatü'Umm el-Kura.

El-Haşîdi, H. A. (tarih yok). *Sıdamiyye el-Fikr el-Hûsîli'lMüctemea'lYemenî. Mecelletu'lMüntedâ*.

El-Hûsî, A. (2018, Eylül 16). Cihaddan Geri Kalıp Oturmak. <https://www.youtube.com/watch?v=rX2FKniqCKs>. Yemen: el-Kavlû's Sedîd Kanalı.

El-Hûsî, A. a (2018, Ağustos 29). *SeyyidAbdulmelik el-Hûsî'nin Gadir-i Hum Bayramındaki Hz. Ali'nin Velayetini Anma Söylevi*. Nisan 20, 2020 tarihinde almasirah.net: [https://www.almasirah.net/post/28037/\(-نص-فيديو-كلمة-السيد-عبدالمك-بدرالدين-الحوثي-في-ذكرى-عيد-الغدیر-يوم-ولاي](https://www.almasirah.net/post/28037/(-نص-فيديو-كلمة-السيد-عبدالمك-بدرالدين-الحوثي-في-ذكرى-عيد-الغدیر-يوم-ولاي)

El-Hûsî, H. (1422). *Yevmu'lKudsi'LA'lemî.Sa'da*.

El-Hûsî, H. B. a (2002). *Es-Sarba fî Vecbi'lMüstekbirîn.Sa'da*.

El-Hûsî, H. B. b (2002). *TefsirûSurati'lMâide.Sa'da*.

El-Hûsî, H. B. c (2002). *Mesu'lîyyetu'tTâlibi'İlm.Sa'da*, Yemen.

El-Hûsî, H. B. d (2002). *Kur'an Yolunda Dersler*. Haziran 11, 2020 tarihinde thagafaqurania.com: <https://www.thagafaqurania.com/archives/category/الشهيد-القائد/المقروءة>.

El-Hûsî, Y. B. (2010, Ocak 11). Sa'da Harbi. *Kadryye ve Hivâr*. <https://www.youtube.com/watch?v=676abisbMdU>. (C. Ahmed, Röportajı Yapan) Al Hiwar TV.

El-İsfahani, R. (2018). *Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü*. (Y. Türker, Çev.) İstanbul: Pınar Yayınları.

El-Kıbsî, M. b. (2009). *El-Furukun'l Vadibati'l Behiyyebeyne'l Firak el-İmamiyye ve beyne'l Firkati'z Zeydiyye*.

El-Maliki, H. (1430). *El-Hûsîyyun en-Neş'e el-Akida el-Abdaf*. Mekke: Camiatû Ümm el-Kura.

El-Mesîrah TV. (2016, Kasım 18). Bir HûsîHüseynBedrüddin'in Kitapları Allah'ın Vahyindedir Diyor. https://www.youtube.com/watch?v=-OMas5sQF_Q. Yemen: el-Mesîrah TV.

Es-Sercâni, R. (2009, Eylül 16). *Kıssatu'lHûsîyyîn*. Nisan 28, 2020 tarihinde Kıssatu'l İslâm: <https://www.islamstory.com/ar/artical/27790/قصة-الحوثيين-بقلم-د-راغب-السرجاني>.

Eş-Şevkânî, M. b. (1413). *İrşadu'l Gabi ila MezhebeEhli'lBeyt fî Sahabi'n Nebi*. Riyad: Daru'lMenâr.

Hûsî bir Hatip Muaviye Amr b. As ve Ebu Hureyre'ye Söviyor ve Onların İslam Ümmetinden Olmadığını Söylüyor. (2018, Aralık 2). https://www.youtube.com/watch?v=_EZ_3pg5wXs. Yemen: es-Sirru'lVâhîd Kanalı.

İrna Ajansı. (2019, Eylül 1). *İran Makamları Hûsîlerin Büyükelçisini Kabul Etti*. Haziran 11, 2020 tarihinde ar.irna.ir: <https://ar.irna.ir/news/83460802/ظريف-يتسلم-نسخة-من-اوراق-اعتماد-السفير-اليمني-لدى-طهران>.

Kur'an Müttefiği Hüseyin el-Hûsî Belgeseli. (2020, Mart 10). <https://www.youtube.com/watch?v=qGSzdNdt3I>. Şebketu'lFurkân es-Sakafîyye Kanalı.

LecnetûUlemai'zZeydiyye. (2004). *Beyanu'lUlemai'zZeydiyyeHavl el-Fikr el-Hûsî. Mecelletu'lMünteda* (88-89).

Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (D. K. Osman Akınhay, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

minorityrights.org. (2018, Ocak). *ZaydiShi'a*. Haziran 11, 2020 tarihinde minorityrights.org: <https://minorityrights.org/minorities/zaydi-shias>.

Sahifetu'sSevra. (2019, Aralık 3). *Direnış ve Yenilenme Başarısız Yağ Okulları Merkezi*. Haziran 11, 2020 tarihinde ansarollah.com: <https://www.ansarollah.com/archives/261534>.

Salmoni, B. A., Loidolt, B., &Wells, M. (2010). *RegimeandPeriphery in Northern Yemen: TheHuthiPhenomenon*. Santa Monica: Rand Corporation.

Schenker, D. (2010, Şubat 22). *Who's Behind the Houthis?* Haziran 4, 2020 tarihinde washingtoninstitute.org: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/whos-behind-the-houthis>.

Sekafetu'lKur'aniyye. (1441, Ramazan 30). *Kur'an Yürüyüşü Lideri SeyyidAbdumelik Ümmeti ve Yemen Halkını Ramazan Bayramı'nı Kutluyor ve Cepheye Yardıma Çağırıyor*. Haziran 10, 2020 tarihinde Sekafetu'lKur'aniyye: <https://www.thagafaqurania.com/archives/37211>.

Sevra Net. (2018, Nisan 25). *Mehdi el-Meşşat, Sammâd Sonrası Yüksek Siyasi Meclisin Başına Getirildi*. Haziran 1, 2020 tarihinde Sevra Net: <http://althawrah.ye/archives/519667>.

United Nations Security Council. (2017). *Final report of the Panel of Experts on Yemen. Panel of Experts on Yemen*.

Yaman, F. (2016). İslam Topluluklarında Şiddet Yanlısı Radikalleşme Nedenleri Üzerine Bir İnceleme. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, XIII (2), 32-61.

Zaidiah.com. (2014, Ocak 31). *Es-Seyyidu'l Allâme Bedruddin el-Hûsî*. Haziran 8, 2020 tarihinde zaidiah.com: <http://www.zaidiah.com/scholars/29>.